

e-ISSN: 2630-631X

Article Type
Research ArticleSubject Area
Educational ResearchVol: 8 Issue: 64
Year: 2022 OCTOBER
Pp: 1954-1962Arrival
14 August 2022
Published
25 October 2022
Article ID 65501Doi Number
<http://dx.doi.org/10.29228/8/smryj.65501>**How to Cite This Article**
Yıldırım, Y. (2022).
“Uzaktan Eğitim Etkileşimlerinde Web 2.0 Araçlarının Kullanılması: 2020-2022 Sistemik Alanyazın Taraması”, International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 8(64): 1954-1962Social Mentality And Researcher Thinkers
is licensed under a Creative Commons
Attribution-NonCommercial 4.0
International License.

Uzaktan Eğitim Etkileşimlerinde Web 2.0 Araçlarının Kullanılması: 2020-2022 Sistemik Alanyazın Taraması¹

Using Web 2.0 Tools In Distance Education Interactions: 2007-2021 Systematic Field Search

Yenal YILDIRIM¹ ¹ Uşak Üniversitesi, Uşak, Türkiye

ÖZET

Bu çalışma uzaktan eğitim etkileşimlerinde web 2.0 araçlarının kullanılmasını konu edinen çalışmaların alanyazın incelenmesini amaçlamaktadır. Bu amaçla, Scopus veri tabanında 2020-2022 yılları arasında “uzaktan eğitim”, “etkileşim” ve “web 2.0 araçları” anahtar kelimeleri kullanılarak yayımlar taranmış, yayın türüne, bilim alanına, yayımlanan ülkeye göre dağılımları incelenmiştir. Ayrıca VOSViewer bibliometrik ağ analizi ile konuyla ilgili en çok kullanılan anahtar kelimeler belirlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, uzaktan eğitim etkileşimlerinde web 2.0 araçlarının kullanılmasını konu edinen 99 yayın olduğu belirlenmiştir. Bu yayınların; yayın türüne göre; en fazla makale türünde (%47.5), ikinci olarak konferans bildirisi türünde (%46.5) olduğu belirlenmiştir. Bilimsel alanlara göre; en çok bilgisayar bilimleri alanında (%29), ikinci olarak sosyal bilimler alanında (%23.3) yayımlandığı belirlenmiştir. Yayınların ülkelere göre dağılımına bakıldığında; en fazla yayının Rusya’da (12), ikinci olarak Brezilya (11) ve ABD’de (11) yayımlandığı belirlenmiştir. Türkiye uzaktan eğitim konusunda 8 yayın ile ilk 4 ülke içine girmiştir. VOSViewer bibliometrik ağ analizi ile en çok kullanılan 28 anahtar kelime belirlenmiştir. En çok tekrarlanan ilk üç kelime; öğrenme sistemleri, eğitim hesaplamaları ve mühendislik eğitimi olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, sonuçlar bölümünde literatür ışığında tartışılmıştır. Geliştirilen öneriler kapsamında; belirlenen benzer çalışmaların meta analiz ya da meta sentez gibi daha ileri araştırma yöntemleriyle genişletilmesi ve aynı çalışmanın farklı alanlarda da tekrarlanarak sonuçların karşılaştırılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Web 2.0 araçları, Etkileşim, Eğitim.

ABSTRACT

This study aims to examine the literature of studies on the use of web 2.0 tools in distance education interactions. For this purpose, publications using the keywords "distance education", "interaction" and "web 2.0 tools" were searched in the Scopus database between the years 2020-2022, and their distribution by publication type, field of science, and published country was examined. The most used keywords were determined. As a result of the analysis, it was determined that there are 99 publications on the use of web 2.0 tools in distance education interactions. These publications; according to the type of publication; it was determined that it was mostly in the article type (47.5%), and secondly in the conference paper type (46.5%). According to scientific fields; It was determined that it was published mostly in the field of computer science (29%), and secondly in the field of social sciences (23.3%). Looking at the distribution of publications by country; it was determined that the highest number of publications were published in Russia (12), followed by Brazil (11) and the USA (11). Turkey has entered the first 4 countries with 8 publications on distance education. The 28 most used keywords were determined by VOSViewer bibliometric network analysis. The findings are discussed in the light of the literature in the results section. Within the scope of the suggestions developed; It has been suggested to expand the similar studies identified with more advanced research methods such as meta-analysis or meta-synthesis and to compare the results by repeating the same study in different fields.

Keywords: Distance Education, Web 2.0 Tools, Interaction, Education.

GİRİŞ

Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de çeşitli dönemlerde hayatımızı olumsuz etkileyen deprem, sel, yangın gibi afetler yaşanmaktadır. Türk Dil Kurumu Sözlüğüne göre afet; çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2021). 1999 Gölcük ve Düzce depremi, 2011 Van depremi, son yıllarda ilk aklımıza gelen afetlerden bazıları. Ancak takvimler 2019’u gösterdiğinde afetlerin ardı arkası kesilmedi. Avustralya’da başlayan orman yangınları tam 6 ay sürdü. Sonrasında öyle bir felaket yayıldı ki, sadece ülkemizi değil tüm dünyayı her alanda olumsuz etkiledi. İlk olarak Çin’in Wuhan kentinde 2019 yılının Aralık ayında görülen ve tüm dünyayı sarıp sarmalayan Covid-19 virüsü 11 Mart 2020 yılında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından “pandemi” olarak ilan edilmiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı Covid-19 Bilgilendirme Platformu, 2021). Pandemi, “bir hastalığın bir kıta veya birkaç ülke üzerinde aynı anda yaygın şekilde görülmesi” (TDK, 2021) olarak tanımlanır. Deprem, sel gibi afetler günlük hayatımızı daha kısa süreli olarak etkilese de pandemi döneminde hayatımız daha uzun süreli etkilendi ve etkilenmeye de devam etmektedir.

Pandeminin hayatımızı en olumsuz etkilediği alanlardan biri de eğitimidir. Bazı ülkeler uzun süreli sokağa çıkma yasağı uygularken ülkemizde de kısıtlı sokağa çıkma yasağı uygulandı. Bu nedenle de uzun bir süre eğitime devam edilemedi. Acil bir çözüm yolu bulunmalıydı ve bu gereklilikten dolayı uzaktan eğitime geçiş zorunlu hale geldi.

¹ Bu çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında gerçekleştirdiği “Uzaktan Eğitim Etkileşimlerinde Web 2.0 Araçlarının Kullanılması: 2020-2022 Sistemik Alanyazın Taraması” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından türetilmiştir.

Uzaktan eğitim zaman ve mekân esnekliği sağlayan, öğreten ve öğrenenleri teknolojik alt yapıyla bir araya getiren, senkron (eş zamanlı) veya asenkron (eş zamanlı olmayan) olarak yürütülen tüm öğretim faaliyetleridir. 1700'lü Yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) mektupla başlayan uzaktan eğitim teknolojinin ilerlemesiyle önce radyo-tv üzerinden sonrasında ise bilgisayar ve internet üzerinden de yapılmaya başlanmıştır. Ülkemizde ise uzaktan eğitim ilk olarak 1956 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde kullanılmaya başlanmış, 1981 yılında yürürlüğe giren yükseköğretim yasası ile Anadolu Üniversite Açıköğretim Fakültesi kurulmuştur.

Pandemi sebebiyle zorunlu hale gelen uzaktan eğitim modeli karşısında ilk adım Mili Eğitim Bakanlığı'ndan geldi ve TRT-MEB işbirliği ile EBA TV kuruldu. EBA TV üzerinden eğitimler verilirken beraberinde birçok tartışmayı getirdi. Birçok firma da evden çalışma ya da esnek çalışma gibi alternatifler oluşturdu. Bu süreçte ilk ve en çok duyduğumuz kavram Zoom oldu. Herkes Zoom üzerinden eğitim ya da toplantı yapmaya başladı. Fakat birçok kişinin bu yeni iletişim aracı olan Zoom'un kullanımını tam olarak bilmemesi önemli bir sorundur. Öğretmenler öğrenenleri ekran başında tutamıyor, öğrenenler kamerayı kapatıp sadece derste var gözükmek için katılıyorlardı. Eksik olan uzaktan eğitimin nasıl etkileşimli hale getirebileceğiydi. İşte burada devreye web 2.0 araçları girdi. Web 2.0 kavramı ilk olarak 2004 yılında "O'Reilly Media" tarafından kullanılmıştır. Genel olarak toplumsal iletişim siteleri, 2. nesil internet hizmetleri, iletişim araçları gibi internet kullanıcıları tarafından yarattığı ve paylaştığı sistemleri tanımlar (McLoughlin ve Lee, 2007).

Uzaktan Eğitim Kavramı

Eğitim kurumlarında sürekli artan öğrenci sayısı, üniversitelerde yeterli öğretim üyesinin bulunmaması ya da hayat boyu öğrenme altında bireylerin kendilerini geliştirmek istemesi, işletmelerde hizmetiçi eğitimlerde personele daha hızlı ve ekonomik yollarla ulaşma, kişilerin farklı mekanlarda ve zamanlarda eğitim almak istemesi, gibi birçok nedenle farklı eğitim modelleri keşfedilmiştir. İnternetin ve teknolojinin gelişimi ile birlikte uzaktan eğitim, online eğitim, Web'den öğrenme, e-öğrenme, uzaktan öğrenme, gibi pek çok farklı terimle ifade edilmiştir (Karakaya ve Aksoy, 2005).

Uzaktan eğitim; sınıf içi etkinliklerin ve geleneksel eğitim yöntemlerinin sınırlı kalması nedeniyle ya da yüzyüze olanakların olmadığı durumlarda, eğitim paydaşlarının çevrimiçi ortamlarda etkileşimini, belirli bir merkezden, belirli bir plan dahilinde hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla sağlayan bir yöntemdir (Alkan, 1987). Uzaktan eğitim; öğrenme-öğretme süreçlerinde, kaynak ve alıcıların ya da öğretmen ve öğrencilerin, büyük oranda farklı ve uzak ortamlarda bulunduğu halde etkileşimde olmasını sağlayan, katılımcıların yaş, amaç, yer, zaman ve yönetim gibi konularda bağımsızlık, bireysellik ve esneklik fırsatı tanıyan, yazılı, işitsel ve görsel tüm materyalleri sürece entegre edebilen farklı zenginleştirilmiş yöntemlerin kullanıldığı, planlı ve sistematik bir eğitim teknolojisi uygulamasıdır (Uşun, 2006).

Uzaktan Eğitimin Özellikleri

Avrupa Uzaktan Öğretim Üniversiteler Birliği (EADTU: European Association of Distance Teaching Universities), Avrupa'da çevrim içi eğitim programları düzenleyen kurumların programlarını inceleyerek uzaktan eğitim için dört öncelikli özelliği erişilebilirlik, esneklik, etkileşim, bireyselleştirme olarak belirlemiş ve sağlıklı bir eğitimin gerçekleşebilmesi için bunların geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir (EADTU, 2013):

Eğitimde fırsat eşitliği ilkesinin sağlanabilmesi için eğitim ortamının ve tüm sürecin erişilebilir olması gerekir. Aynı zamanda uzaktan eğitimin, katılımcılara zaman, mekân ve öğrenme hızı gibi konularda esneklik sağlaması eğitimin sağlıklı bir şekilde hedeflerine ulaşabilmesi için önemlidir. Etkileşimin hem tek hem de çift yönlü olarak tasarlanması, bireysel tercihlere göre öğrenme-öğretme etkinliklerinin şekillenebilmesi, ölçülebilir olması gerçekleştirilmesi gerekir. Gelişen eğitim teknolojileri sayesinde uzaktan eğitimin de çeşitliliği artmakta ve yeni özellikler gelişmektedir. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Özer, Gür ve Küçükcan, 2010; Sherry, 1996):

- ✓ Eğitim paydaşları (öğretmen-öğrenci; öğreten-öğrenen) ayrı ortamlardadır.
- ✓ Her birey için özelleştirilebilir.
- ✓ Öğrenenin zekâsına ve öğrenme yeteneklerine göre esnektir.
- ✓ Farklı ve tümleşik öğretim ortamları oluşturma olanağı vardır.
- ✓ Kişiselleştirilmiş yeni ve zengin seçenekler sunar.
- ✓ Çevrim içi eğitimde geribildirim daha süresi kısadır.
- ✓ Başka eğitim modellerine göre daha ucuzdur. Maliyet avantajı sağlar.
- ✓ Geleneksel eğitim dışındaki öğrencilere de uygundur.
- ✓ Eğitim küresel düzeye yükseltilebilir ve yaygınlaştırılması kolaydır.
- ✓ Katılımcılara hareket olanağı sağlar.

Web 2.0 Araçları

Web 2.0 kavramı ilk olarak 2004 yılında, O'Reilly ve MediaLive International tarafından kullanılmıştır. Web 2.0 kavramı, birinci nesil tek yönlü yayın anlayışı yerine ikinci nesil etkileşimli, kullanıcıların da sisteme metin, resim, video gibi içerikleri yükleyebilme ve paylaşma olanağı yakaladığı, geliştirme yapabildiği, yorum yazıp etkileşime geçebildiği bir sistemdir. Kapsamında wiki, blog, folksonomileri (tagging) gibi toplumsal iletişim siteleri vardır. İnternet kullanıcılarının ortak kullandığı ve paylaştığı bir sistemdir. En geniş tanımıyla, web 2.0, kullanıcılarına içerik geliştirme, birbirleriyle iş birliği yapma, bilgi ve fikir alışverişi olanağı sağlayan, ikinci kuşak web platformudur (McLoughlin ve Lee, 2007).

Web 2.0 araçları, eğitimde de oldukça etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Öğrenirken iletişim kurmasına ve işbirliği yapmasına olanak tanınması, eğitim ortamlarının niteliğini arttırmaktadır. Örneğin, Wikiler aracılığıyla bireyler sayfa oluşturma, içerik ekleme, silme veya düzenleme yoluyla kendini ifade edebilir. Wiki'ler, öğretmenlerin öğrencilerin öğrenme ilerlemesini izlemelerine ve öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmelerine olanak tanır. Bireyler, içeriklerini oluşturmak ve başkalarıyla paylaşmak için blogları kullanabilir. Eğitim ortamlarındaki bloglar, öğretmenler arasında bir bilgi kaynağı ve yazma becerilerini ve işbirlikçi öğrenmeyi geliştirmek için bir araç dahil olmak üzere farklı amaçlar için kullanılabilir. İnternet erişimi olan bilgisayarlar gibi basit kayıt cihazlarına sahip herhangi bir kişi kayıt oluşturabilir ve bunları farklı çevrimiçi platformlarda yayınlatabilir (Şahin Topalcengiz ve Yıldırım, 2020). Sınıflarda podcast'ler programları, etkinlikleri tanıtılabilir, okul haberlerini paylaşılabilir ve alanları ve sınıfları kaydedebilir. Facebook, Twitter ve Instagram dahil olmak üzere sosyal ağ siteleri, kullanıcılara profillerini oluşturmaları, başkalarıyla bağlantı kurmaları ve arkadaşlarıyla fikirlerini paylaşmaları için bir platform sağlar. Sosyal ağlar, informal öğrenme amaçları, kültürler arası dil öğrenimi için kullanılmaktadır. Bu araçlar ayrıca poster, sunum veya video oluşturmak için de kullanılır; beyin fırtınası yapmak ve değerlendirmek. Web 2.0 araçları, bireylerin üst düzey düşünme becerilerini ve problem çözme becerilerini kullanmalarını sağlar (Korucu ve Yücel, 2015). Web 2.0 araçları, erişim engellerini ortadan kaldırarak ve öğrencilerin başarısını artırarak kullanıcıların birlikte çalışmasına ve iletişim kurmasına olanak tanır (Şahin Topalcengiz ve Yıldırım, 2020).

Uzaktan Eğitim ve Web 2.0 Araçlarının Etkileri Üzerine Alanyazın Taramaları

Dünya çapında ortaya çıkan pandemi nedeniyle Türkiye'de 16 Mart 2020 tarihinde örgün eğitime ara verilmiştir. Bu tarihten sonra geçilen uzaktan eğitim sisteminde bir ay boyunca dersler alan öğrencilerle yapılan araştırmada, öğrencilerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri incelenmiş ve erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha yüksek psikolojik dayanıklılık gösterdiği belirlenmiştir. Pandemi sürecinin öğrencilerde yalnızlık hissi ve gelecekle ilgili endişe yaratarak psikolojik dayanıklılığını azalttığı belirlenmiştir (Çetin ve Anuk 2020).

Altuntaş vd. (2020), yüksek öğretim okullarında yürüttükleri araştırmaları sonucunda, uygulanan uzaktan eğitimin pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin sosyal ilişkilerine negatif yönde etki etmesine rağmen, teknik becerilerine pozitif yönde etki ettiğini bu nedenle, öğrencilerin uzaktan eğitimi yararlı buldukları belirlenmiştir.

Karakuş ve Er (2021), Türkiye'nin 7 farklı bölgesinde yer alan 9 üniversitenin lisans bölümlerinde okuyan Türkçe öğretmen adayları ile yürüttükleri araştırmalarında, yüz yüze eğitim ile uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri alınmıştır. Öğretmen adaylarının pandemi döneminde aldıkları uzaktan eğitim sürecinde kullanılan bazı web 2.0 araçlarını bildikleri ve bazılarını kullandıkları, bazılarını ise bilmedikleri ve hiç kullanmadıkları belirlenmiştir. En çok bilindiği ifade edilen Web 2.0 araçları arasında "Zoom, Google Dokümanlar, Google Formlar, Google Classroom, Google Hangout, Duolingo, Blogger, Edmodo, Prezi, Kahoot" bulunmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, Web 2.0 araçlarının öğretmen adayları tarafından pek bilinmediğini ortaya koymuştur.

Şahin Topalcengiz ve Yıldırım (2020), araştırmalarında, nitel araştırma yöntemini kullanarak, öğretmenlerin sınıf içi web 2.0 uygulamalarıyla ilgili görüşlerini almıştır. Devlet okullarında görev yapan 12 öğretmenle yapılan çalışmada, Web 2.0 araçlarıyla sınıflarda uygulama yapılmıştır. Çalışmanın ardından eğitime katılan öğretmenlerin web 2.0 araçlarının farklı özelliklerini tanıdıkları, bu araçları öğrencilerin uzaktan öğrenme deneyimlerini geliştirme, yeni fırsatlar yaratma, katılımı, etkileşimi ve iş birliğini sağlama, değerlendirme amaçlarıyla kullandıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik görüşleri sadece eğitim fırsatları sağlamanın yanı sıra profesyonel bir öğrenme topluluğuna katılmalarına izin verdiği için de pozitif yönde olduğunu belirlenmiştir. Uzaktan eğitimin, uzak yerlere seyahat etmesi gereken öğretmenler için de ekonomik bir seçenek olduğu ancak internet bağlantısı sorunları, motivasyon ve güven eksikliği ve yüz yüze etkileşimin gücünün yakalanamaması gibi olumsuz yönlerinin de olduğu ifade edilmiştir.

Balaman ve Hanbay Tiryaki (2021), araştırmalarında pandemi sürecinde zorunlu olarak yürütölen uzaktan eğitimle ilgili olarak özellikle Zoom, EBA ve EBA TV ile ilgili öğretmen görüşlerini almıştır. Uzaktan eğitimin öğrenme ve eğitime olan etkisini ortaya çıkarmayı amaçladıkları çalışmalarında, devlet okullarında görev yapan öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda, öğretmenler bakanlığın sunduğu olanakları yeterli gördüklerini, eğitim sisteminin sürece hazırlıklı olduğunu düşündüklerini ifade etmiştir. Ayrıca öğretmenler, uzaktan eğitimi yüz yüze eğitim kadar etkili bulmadıklarını, hizmet içi eğitime, yerli ve güvenli canlı ders yazılımına ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Ölçme ve değerlendirmenin uzaktan eğitimde zor olduğunu, öğrencilerin fırsat eşitliğine sahip olmadığını, teknik altyapının büyük sorun olduğunu, öğrencilerin derse devam etmedikleri vurgulanmıştır. Uzaktan eğitim eksiklerinin tamamlanarak, yüz yüze eğitim ile harmanlandığında eğitimin niteliğinin arttırılabileceği önerilmiştir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi ve verilerin toplama süreçlerine yer verilmiştir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Öğrenci katılımı, öğrenme ortamlarının önemli bir bileşeni ve öğrencinin kalıcılığının ve başarısının önemli bir yordayıcısı olarak kabul edilir. Öğrencilerin ilgisini çekmek hem yüz yüze hem de uzaktan eğitim ortamlarında zorlu bir iştir. Uzaktan eğitimde öğrenciler diğer öğrencilerden ve öğretim elemanından fiziksel olarak ayrı oldukları için öğrencilerin katılımını sağlamak daha zor hale gelmektedir (Bolliger ve Halupa, 2018). Halihazırda, öğrenci katılımını etkileyen faktörlere ve öğrencilerin evrimii öğrenme/uzaktan eğitime katılımını sağlamaya yönelik stratejilere odaklanan çalışmalar artmaktadır (Martin ve Bolliger, 2018). Bu araştırmanın amacı, uzaktan eğitimde, etkileşim amaçlı web 2.0 araçlarının kullanımına ilişkin 2020-2022 yılları arasında yapılan çalışmaları analiz etmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

- ✓ Yayınların yayın türüne göre dağılımları nasıldır?
- ✓ Yayınların bilim alanına göre dağılımları nasıldır?
- ✓ Yayınların ölkelere göre dağılımları nasıldır?
- ✓ Yayınların anahtar kelime analizi nasıldır?

1830'lu Yıllarda Amerika'da mektupla başlayan uzaktan eğitim ölkemizde ilk kez 1956 yılında kullanılmaya başlanmıştır. Son olarak 1981 yılında çıkartılan yasa ile Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakóltesi kurulmuştur. Mektupla başlayan uzaktan eğitim çeşitli aşamalardan geçerek son yüzyılın vazgeçilmezi olan teknolojinin gelişimi ile paralel olarak tek taraflı iletişim aracı olan web 1.0 yerine içeriklerin hazırlanıp değiştirilebildiği web 2.0 kullanılmaya başlanmıştır. Son yıllarda bütün dünyada olduğu gibi ölkemizde de çeşitli kısıtlamalar olmuş ve uzaktan eğitim özellikle bu dönemde ön plana çıkmıştır. Bu dönemde çeşitli platformlar üzerinden eğitimler yapılmış ancak çođu zaman yüz yüze eğitimdeki gibi katılım ve etkileşim sağlanamamıştır. Öđretenlerin öğrenenleri ekran başında tutamaması, anlatılan konuların etkileyici olmaması, öğretenlerin bu konuda yeterli bilgi ve donanıma sahip olmaması ve gerekli alt yapının hazır olmaması gibi sebeplerden dolayı uzaktan eğitimde gerekli başarı sağlanamamıştır. Bu dönemde ortaya çıkan çeşitli web 2.0 araçları sayesinde öğretenler öncelikle öğrenenlerin derse katılımı sağlamış, sonrasında derslerin etkileşimli geçmesini sağlamıştır. Hazırlanan eğlendirici içerikler sayesinde öğrenenler keyifle derse katılmaya ve daha iyi öğrenmeye başlamışlardır. Özellikle oyun ve oyunlaştırma destekli uygulamalar bu konuda öğretenlerin en güçlü öğretim araçları olmuştur.

Çalışma; 2020-2022 yılları arasında Scopus veri tabanında yayınlanan, uzaktan eğitim etkileşim konusunu ele alan yayınlar ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma sistematik bir alanyazın taramasıdır. Sistematik alanyazın taramaları betimsel tarama modeli altındadır. Sistematik alanyazın taraması, belirli bir konuda farklı çalışmaların ortaya çıkardığı farklı sonuçları değerlendirmek ve sentezleyerek yeni çıkarımların yapılabilmesini sağlayan bir yöntemdir (arkungöz ve Ediz, 2009). Sistematik alan yazın taramasında araştırma sorusu tanımlanarak, bu soru çerçevesinde incelemeye dahil edilecek araştırmaların ölçütleri belirlenir (Sözler, 2018). Bu araştırmada ölçütler aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- ✓ 2020-2022 yılları arasında yayınlanmış olması.
- ✓ Scopus veri tabanının yayınlanmış olması.
- ✓ Uzaktan eğitim etkileşimlerinde web 2.0 araçlarının kullanılmasını konu edinmiş olması.

Veri Toplama ve Analiz Süreci

Bu araştırmada “uzaktan eğitim”, “etkileşim” ve “web 2.0 araçları” anahtar kelimeleri kullanılarak Scopus veri tabanında konuyla ilgili olarak 2020-2022 tarihleri arasında yapılan araştırmalar araştırma sorusu çerçevesinde belirlenen ölçütler doğrultusunda taranmıştır. Yapılan sistematik alanyazın taraması sonucunda 99 yayına ulaşılmıştır. Scopus veri tabanında yapılan sorgulamanın kodu aşağıdadır:

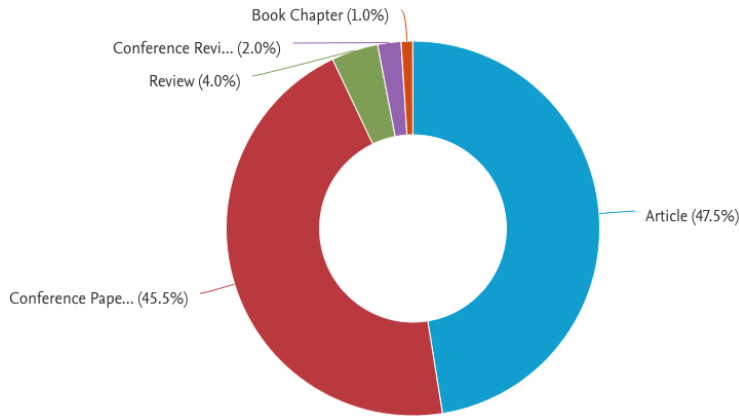
“(TITLE-ABS-KEY ("distance education") AND TITLE-ABS-KEY ("interaction") AND TITLE-ABS-KEY (tool)) AND PUBYEAR > 2019 AND PUBYEAR < 2023 AND PUBYEAR > 2019 AND PUBYEAR < 2023” Verilerin analizinde VOSviewer Bibliometric analiz aracı kullanılmıştır. Böylece her bir yayın için tekrarlanan yapılar ortaya konmuştur.

BULGULAR

Yapılan alanyazın taramasından elde edilen yayınların analizinden elde edilen bulgular bu bölümde sunulmuştur.

Yayın Türüne Göre Dağılıma İlişkin Bulgular

Yapılan literatür taraması sonucunda elde edilen 99 yayının türüne göre dağılımları Şekil 3.1’de sunulmuştur.

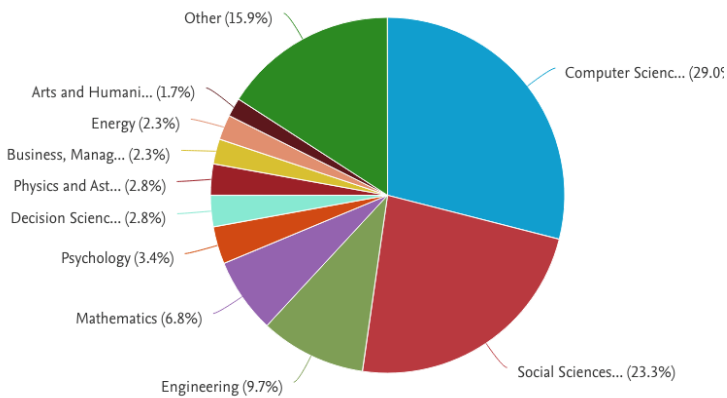

Şekil 1. Yayın türüne göre dağılım grafiği.

Ulaşılan yayınların yayın yılına göre dağılımı incelendiğinde, çalışmaların en fazla makale türünden yayınlandığı görülmektedir. Yayın türüne göre dağılımlar şöyledir: makale (article; %47.5), konferans bildirisi (conference paper; %46.5), inceleme makaleler (review; %4), konferans inceleme (conference review; %2) ve kitap bölümü (book chapter; %1) olarak belirlenmiştir.

Bilim Alanı Dağılımına İlişkin Bulgular

Yapılan literatür taraması sonucunda elde edilen 99 yayının bilim alanına göre dağılımları Şekil 3.2’de sunulmuştur.

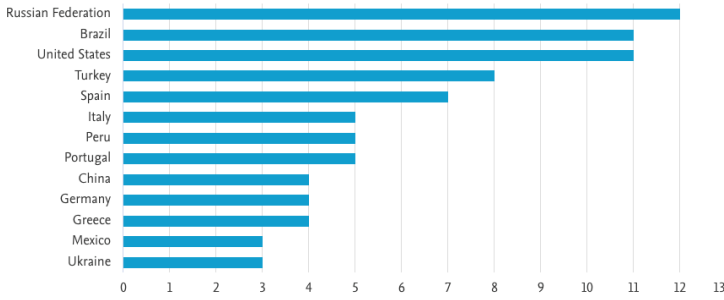
Şekil 2. Bilim alanına göre dağılım grafiği.

Ulaşılan yayınların bilim alanına göre dağılımı incelendiğinde, bilgisayar bilimlerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Bilim alanına göre dağılımlar şöyledir: bilgisayar bilimleri (computer science; %29), sosyal bilimler (social science; %23.3), mühendislik (engineering; %9.7), matematik (mathematics; %6.8), psikoloji (psychology; %3.4), karar bilimi (decision science; %2.8), fizik ve astronomi (physics and astronomy; %2.8),

işletme yönetimi (business, management; %2.3), enerji (energy; %2.3), sanat ve insan (arts and human; %1.7) ve diğer (other; %15.9) olarak belirlenmiştir.

Yayımların Ülkelere Göre Dağılımlarına İlişkin Bulgular

Yapılan literatür taraması sonucunda elde edilen 99 yayının yayınlandığı ülkelere göre dağılımları Şekil 3.3'te sunulmuştur.

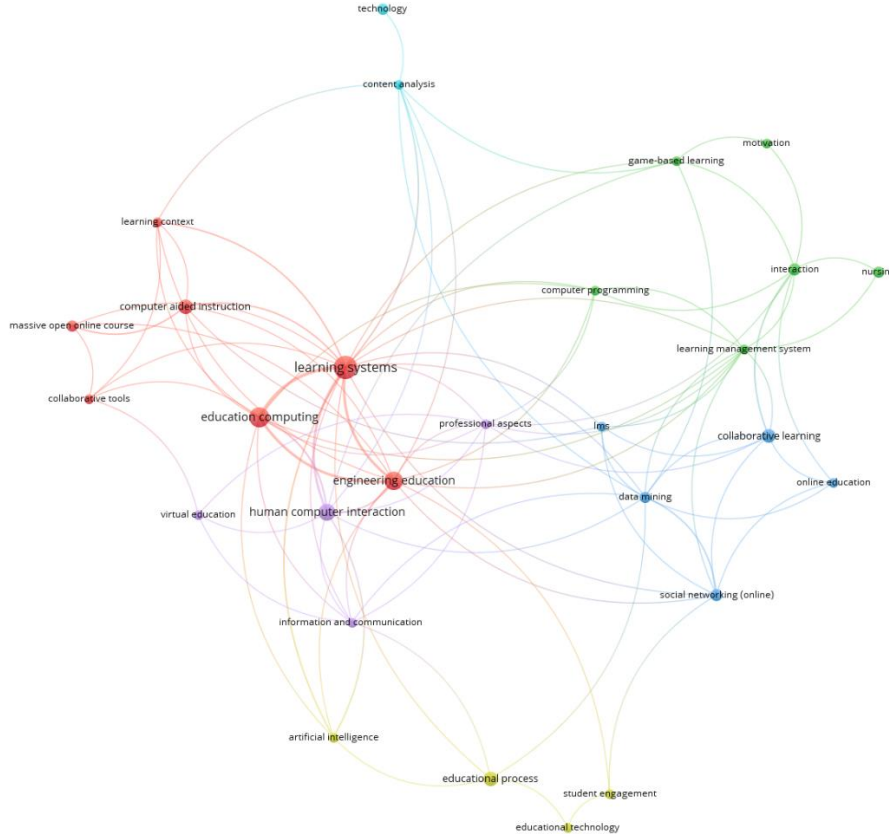

Şekil 3. Yayımlanan ülkeye göre dağılım grafiği.

Ulaşılan yayınların ülkelere göre dağılımı incelendiğinde, çalışmaların en fazla Rusya'da (12 yayın), ikinci olarak Brezilya'da (11 yayın) ve aynı sayı ile Amerika Birleşik Devletleri'nde (11 yayın) yayınlandığı görülmektedir. Ardından sırasıyla Türkiye (8 yayın), İspanya (7 yayın), İtalya (5 yayın), Peru (5 yayın), Portekiz (5 yayın), Çin (4 yayın), Almanya (4 yayın), Yunanistan (4 yayın), Meksika (3 yayın) ve Ukrayna (3 yayın) gelmektedir.

Anahtar Kelime Analizine İlişkin Bulgular

VOSViewer bibliometrik ağ analizinde yayınların anahtar kelimeleri analiz edilmiştir. 879 anahtar kelimedenden en az 3 kez tekrarlanan anahtar kelimeler analize dahil edilmiştir. Böylece 54 anahtar kelime ağ analizine tabi tutulmuştur. Anahtar kelimelere dayalı bibliometrik ağ aşağıda Şekil 3.4'te verilmiştir.

Şekil 4. Anahtar kelime bibliometrik ağ grafiği.

Ağ yapısı incelendiğinde 2020-2022 yılları arası, kapanmaların olduğu dönemde yayınlanan araştırmalarda; Şekil 3.4'te kırmızı renkli düğümlerle gösterilen “öğrenme sistemleri” (learning system), “eğitsel bilgi işlem” (education computing) ve “mühendislik eğitimi” (engineering education) etrafında şekillenmektedir. En yüksek yoğunlukla kullanılan bu 3 temel anahtar kelimenin etrafında toplam 28 anahtar kelime olduğu belirlenmiştir. En çok kullanılan diğer anahtar kelimeler şöyledir; “insan bilgisayar etkileşimi” (human

computer interaction), “sanal eğitim” (virtual education), “bilgi ve iletişim” (information and communication), “bilgisayar destekli öğretim” (computer aided instruction), “yoğun açık çevrimiçi kurs” (massive open online course), “işbirliği araçları” (collaborative tools), “profesyonel açılar” (professional aspects), “teknoloji” (technology), “içerik analizi” (content analysis), “oyun tabanlı öğrenme” (game-based learning), “motivasyon” (motivation), “bilgisayar programlama” (computer programming), “etkileşim” (interaction), “hemşirelik” (nursing), öğrenme yönetimi sistemi (learning management system), “öğrenim yönetim sistemi” (Lms) , “işbirlikli öğrenme” (collaborative learning), veri madenciliği (data mining), çevrimiçi eğitim (online education), “sosyal ağlar-çevrimiçi” (social networking-online), “yapay zeka” (artificial intelligence), “eğitim süreçleri (educational process), öğrenci etkileşimi (student engagement), “eğitim teknolojileri” (educational technology) anahtar kelimelerinin öne çıktığı görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde dönem projesi araştırması kapsamında yapılan çalışmaların sonuçları ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen öneriler sunulmuştur.

Sonuç

Uzaktan eğitim pandeminin başlamasıyla birlikte tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de zorunlu hale gelmiştir. Çok kısa bir sürede Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hayata geçirilen EBA TV projesi ilk ve orta öğretimde faaliyet gösterirken gerek teknolojik altyapının yetersiz olması gerekse etkileşimsiz olması sebebiyle çok fazla etkili olamamıştır. Üniversitelerden bazıları bu dönemde etkileşimli ve canlı dersler için Zoom ve Google Meet gibi uygulamaları kullanırken kimi üniversiteler de kendi yazılımını gerçekleştirip, platformları üzerinden eğitimlerini devam ettirmişlerdir.

Bu çalışma uzaktan eğitim etkileşimlerinde web 2.0 araçlarının kullanılmasını konu edinen çalışmaların alanyazın incelenmesini amaçlamaktadır. Bu amaçla, Scopus veri tabanında 2020-2022 yılları arasında “uzaktan eğitim”, “etkileşim” ve “web 2.0 araçları” anahtar kelimelerini kullanan yayınlar taranarak, yayın türüne, bilim alanına, yayınlanan ülkeye göre dağılımları incelenmiş ve VOSViewer bibliometrik ağ analizi ile konuyla ilgili en çok kullanılan anahtar kelimeler belirlenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda, uzaktan eğitim etkileşimlerinde web 2.0 araçlarının kullanılmasını konu edinen 99 yayın olduğu belirlenmiştir. Bu yayınların yayın türüne göre; en fazla makale türünde (%47.5), ikinci olarak konferans bildirisi türünde (%46.5) olduğu belirlenmiştir. Ayrıca inceleme makalesi, konferans inceleme ve kitap bölümü türlerinde de yayın olduğu belirlenmiştir.

Yayınların bilimsel alanlara göre dağılımı incelendiğinde; en çok bilgisayar bilimleri alanında (%29), ikinci olarak sosyal bilimler alanında (%23.3) yapıldığı belirlenmiştir. Ayrıca, mühendislik (%9.7), matematik (%6.8), psikoloji (%3.4), karar bilimi (%2.8), fizik ve astronomi (%2.8), işletme yönetimi (%2.3), enerji (%2.3), sanat ve insan (%1.7) ve diğer bilimler (%15.9) alanlarında da yayınlar olduğu belirlenmiştir.

Ülke dağılımına göre en fazla yayının Rusya’da (12), ikinci olarak Brezilya (11) ve ABD’de (11) yayımlandığı belirlenmiştir. Türkiye uzaktan eğitim konusunda 8 yayın ile ilk 4 ülke içine girmiştir. Bu konuda yayın yapan ülkeler arasında ayrıca İspanya, İtalya, Peru, Portekiz, Çin, Almanya, Yunanistan, Meksika ve Ukrayna bulunmaktadır.

VOSViewer bibliometrik ağ analizinde ise, yayınların anahtar kelimeleri analiz edilmiştir. 879 anahtar kelimedenden en az 3 kez tekrarlanan anahtar kelimeler analize dahil edilmiştir. Böylece 54 anahtar kelime ağ analizine tabi tutulmuştur. Bu analizin sonucunda en çok kullanılan 28 anahtar kelime belirlenmiştir. En çok kullanılan ilk 3 kelime içinde öğrenme sistemleri, eğitim hesaplamaları ve mühendislik eğitimi yer almaktadır. Bu kavramlar bibliometrik ağda merkezilik, toplam bağlantısı ve birlikte oluşum açısından araştırma trendine yön vermişlerdir.

Öneriler

Araştırma sonuçları gön önüne alınarak geliştirilen öneriler aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- ✓ Bu çalışma yalnızca Türkiye tabanlı olarak gerçekleştirilerek elde edilen sonuçlar yurtiçi ve yurtdışı bağlamında karşılaştırılabilir.
- ✓ Bu çalışma, meta analiz-meta sentez gibi araştırma yöntemleriyle genişletilerek, yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlar ve öneriler değerlendirilerek genişletilebilir.
- ✓ Uzaktan eğitimde etkileşim için kullanılan web 2.0 araçlarına yönelik çalışmalar, her alanda ayrı ayrı yürütülebilir.

KAYNAKÇA

1. Alkan, C. (1987). “Öğrenme-öğretme süreçleri ilkeler”. Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 20(1), 209-229.
2. Altuntaş, E.Y., Başaran, M., Özeke, B., & Yılmaz, H. (2020). “Covid-19 Pandemisi Sürecinde Üniversite Öğrencilerinin Yükseköğretim Kurumlarının Uzaktan Eğitime Yönelik Stratejilerine ve Öğrenme Deneyimlerine İlişkin Algı Düzeyleri” Uluslararası Halkla İlişkiler ve Reklam Çalışmaları Dergisi, 3(2), 8-23.
3. Balaman, F., & Hanbay Tiryaki, S. (2021). “Corona Virüs (Covid-19) Nedeniyle Mecburi Yürütülen Uzaktan Eğitim Hakkında Öğretmen Görüşleri” Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches, 10(1), 52-84.
4. Bolliger, D. U., & Halupa, C. (2018). “Online student perceptions of engagement, transactional distance, and outcomes” Distance Education, 1-18, 299-316.
5. Çarkungöz, E., & Ediz, B. (2009). “Meta Analizi”. Uludağ Üniversitesi Journal of Faculty of Vetenerian Medicine, 33-37.
6. Çelen, F. K., & Seferoğlu, S. S.(2016). “Hizmet-içi Eğitim Etkinlikleri Kapsamında Çevrim-İçi Ortamların Kullanılması: Gözlemler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri Üzerine Değerlendirmeler”. Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi, 3(1), 1-13.
7. Çetin, C., & Özlem, A. N. U. K. (2020). COVID-19 pandemi sürecinde yalnızlık ve psikolojik dayanıklılık: Bir kamu üniversitesi öğrencileri örnelemi. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 7(5), 170-189.
8. Çokyaman, M., & Menderes, Ü. N. A. L. (2020). Öğrenci ve öğretmenlerin covid-19 salgını dönemindeki uzaktan eğitim algısı: bir metafor analizi. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 18 (Yönetim ve Organizasyon Özel Sayısı), 1684-1715.
9. Demir, E. (2014). “Uzaktan Eğitime Genel Bir Bakış”. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (39), 1.
10. Gündüzalp, C. (2021). “Web 2.0 Araçları İle Zenginleştirilmiş Çevrimiçi Öğrenmenin Öğrencilerin Üst Bilişsel Ve Yaratıcı Düşünme Becerilerine Etkisi”. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 10(3), 1158-1177.
11. Horzum, M. B. (2010). “Öğretmenlerin Web 2.0 araçlarından haberdarlığı, kullanım sıklıkları ve amaçlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi”. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7(1), 603-634.
12. Karakaya, M. & Aksoy H. H. (2005). Uzaktan Eğitim Yüksek Lisans Çalışması. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
13. Karakuş, N., & Züleyha, E. R. (2021). “Türkçe öğretmeni adaylarının WEB 2.0 araçlarının kullanımıyla ilgili görüşleri”. IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, (9), 177-197.
14. Korucu, A. T., & Yücel, A. (2015). “Information technologies teachers’ ideas about dynamic web technologies use in education”. Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama, 5(2), 126-152.
15. Martin, F. & Bolliger, D.U. (2018). “Engagement matters: Student perceptions on the importance of engagement strategies in the online learning environment”. Online Learning 22(1), 205-222.
16. McLoughlin, C., & Lee, M. (2007). “Social software and participatory learning: Pedagogical choices with technology affordances in the Web 2.0 era. In ICT: Providing choices for learners and learning”. Proceedings ascilite Singapore 2007 (pp. 664-675). Centre for Educational Development, Nanyang Techn.
17. Özer, M., Gür, B. S., & KüçükCan, T. (2011). “Kalite Güvencesi: Türkiye Yükseköğretimi için Stratejik Tercihler”. Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 1(2), 1.
18. Sherry, L. (1996). “Issues in Distance Learning”, International, Journal of Educational Telecommunications, 1(4), 337-365.
19. Sözler, S. (2018). “Açık ve uzaktan İngilizce eğitimi modellerinin yapısı: bir sistematik alanyazın taraması 1990 -2017”. AUAd, 4(4), 43-57.
20. Sahin-Topalcengiz, E. & Yildirim, B. (2020). “Teachers' Opinions about Distance Web 2.0 Tools Training and Teachers' In-Class Web 2.0 Practices”. Journal of Turkish Science Education, 17 (4), 561-577.

21. Türkmen, H., Pedersen, J. E. & McCarty, R. (2007). “Exploring Turkish pre-service science education teachers’ understanding of educational technology and use”. *Research in Comparative and International Education*, 2(2), 16.
22. Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Nobel Yayınları.